

Hoạt động của Dự án ISTAR

Tiếp tục các hoạt động của Dự án hợp tác giữa Viện Xã hội học và Trường Đại học Amsterdam (Hà Lan) “*Nâng cao năng lực đào tạo và nghiên cứu về phát triển đô thị*” (ISTAR), từ ngày 20/5 đến ngày 4/6, Viện Xã hội học đã tổ chức khoá đào tạo thứ tư với chủ đề “*Phụ nữ (Giới) và phát triển và các phương pháp nghiên cứu định tính*”. Giảng viên của khoá học là Tiến sĩ Loes - Schenk Sandbergen từ trường Đại học Amsterdam.

Tham dự khoá đào tạo lần này có các giảng viên Trường Đại học Quốc gia Hà Nội, Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội, cán bộ của Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam, Hội Liên hiệp Phụ nữ Hà Nội, Hội Liên hiệp Phụ nữ Quận Hai Bà Trưng và Hội Liên hiệp Phụ nữ phường Quỳnh Mai (địa bàn đã tiến hành các nghiên cứu xã hội học trong khuôn khổ hoạt động của Dự án ISTAR năm 1998 về Cộng đồng dân cư thu nhập thấp) và các cán bộ của Viện Xã hội học.

Các học viên đã được học lý thuyết cơ bản về Phụ nữ và Giới, các khái niệm về Giới và vai trò phụ nữ trong phát triển, trên thế giới và ở Việt Nam. Sau các buổi giảng lý thuyết, lớp học đã tổ chức hai ngày nghiên cứu tại phường Quỳnh Mai. Lãnh đạo Ủy ban Nhân dân và Hội Phụ nữ phường đã báo cáo sơ bộ tình hình phát triển kinh tế - xã hội của phường và thực trạng đời sống của Cộng đồng dân cư thu nhập thấp, đặc biệt là của phụ nữ ở khu tập thể Công ty dệt 8/3 trên địa bàn phường. Các học viên đã ứng dụng trực tiếp những bài giảng về phương pháp định tính vừa được học tập trên lớp vào thực tế nghiên cứu về Phụ nữ và Giới, như:

- Thảo luận nhóm phụ nữ tập trung

- Phân loại giàu, nghèo đối với các hộ gia đình.

- Phỏng vấn sâu nhóm phụ nữ nghèo.

- Phân tích hoạt động hàng ngày, so sánh giữa phụ nữ và nam giới.

- Vẽ bản đồ di chuyển của cá nhân trong 3 tháng vừa qua.

- Để người được phỏng vấn vẽ Ngôi nhà mơ ước của họ.

- Transect (phác hoạ bản đồ và những vấn đề xã hội trong khi quan sát quanh khu vực nghiên cứu).

Sau đó, lớp học đã tổ chức những buổi báo cáo trình bày sơ bộ những kết quả nghiên cứu thực địa. Các học viên thảo luận và đánh giá về quá trình nghiên cứu, rút kinh nghiệm đợt đi thực tập.

Trên cơ sở những nghiên cứu thực tập này, theo sáng kiến của Bà Tiến sĩ Loes Schenk - Sandbergen, Dự án ISTAR và Hội Liên hiệp Phụ nữ phường Quỳnh Mai, có sự ủng hộ của Đại sứ quán Hà Lan tại Hà Nội, đã cùng nhau thảo luận và lập kế hoạch nghiên cứu hành động nhằm giúp cho việc phát triển kinh tế - xã hội và cải thiện đời sống phụ nữ và các gia đình đang gặp hoàn cảnh khó khăn trong phường. Trước mắt, sẽ hỗ trợ thêm Quỹ tín dụng của Hội Phụ nữ phường để mở rộng đối tượng cho vay là các phụ nữ trẻ đang có nhu cầu vốn để mở rộng hoạt động sản xuất, kinh doanh, dịch vụ, v.v...

Theo đánh giá của giảng viên, khoá đào tạo này đã thu được hai kết quả chính:

1. Học viên đã trang bị được những kiến thức cơ bản về Phương pháp nghiên cứu định tính, cùng những ứng dụng thực tiễn của nó vào việc nghiên cứu thực tế về Phụ nữ và Giới tại một cộng đồng dân cư.

2. Qua kết quả thực tập tại phường Quỳnh Mai đã đề ra được kế hoạch hành động giúp đỡ thiết thực cho phụ nữ nghèo và gia đình họ, chứng minh cho hiệu quả thực tế của các nghiên cứu khoa học xã hội học.

Khoá học tiếp theo của Dự án ISTAR được tổ chức tại thành phố Đà Lạt trong tháng 6/1999

ĐỖ MINH KHUÊ

Nghiệm thu
đề tài cấp Bộ
"Quan hệ dòng họ
trong đời sống kinh tế và
xã hội ở nông thôn đồng
bằng sông Hồng hiện
nay"

Chiều ngày 6-2-1999, tại Viện Xã hội học, 27 Trần Xuân Soạn, Hà Nội, Hội đồng nghiệm thu đề tài cấp Bộ của Trung tâm Khoa học Xã hội và Nhân văn Quốc gia đã tiến hành nghiệm thu đề tài khoa học "Quan hệ dòng họ trong đời sống kinh tế và xã hội ở nông thôn đồng bằng sông Hồng hiện nay" do PTS Mai Văn Hai, Trưởng phòng Phòng Xã hội học Văn hóa làm chủ nhiệm.

Đề tài nghiên cứu, không kể phần mở đầu và kết luận, được triển khai trên 5 nội dung cơ bản:

- Quan hệ dòng họ và những quan hệ khác nhau về vai trò của nó.
- Mấy nét về địa bàn nghiên cứu: Đào Xá và Tú Kỳ.
- Quan hệ dòng họ trong lĩnh vực cư trú.
- Quan hệ dòng họ trong tổ chức quyền lực và quản lý làng xã.
- Quan hệ dòng họ trong đời sống văn hóa - tín ngưỡng.

Ngoài báo cáo chính, nhóm đề tài nghiên cứu còn có 4 báo cáo bổ sung do GS Phan Đại Doãn; PTS Phạm Quốc

Sử; PTS Ngô Văn Doanh và Cử nhân Mai Văn Huyền viết.

Đề tài khoa học "Quan hệ dòng họ trong đời sống kinh tế và xã hội ở nông thôn đồng bằng sông Hồng hiện nay" đã được Hội đồng nghiệm thu xếp loại xuất sắc.

M.V.H.

Tọa đàm
"Người lính trở về:
cái nhìn của văn học và
xã hội học"

Ngày 28/4/1999, Phòng Chính sách xã hội và Công tác xã hội Viện Xã hội học, dưới sự chỉ đạo của PGS.PTS Trịnh Duy Luân và PGS.PTS Bùi Thế Cường đã tổ chức một buổi tọa đàm về "Người lính trở về qua cái nhìn của văn học và xã hội học". Đại biểu được mời là những nhà văn, nhà làm phim về người lính, các cán bộ quản lý cơ quan thuộc quân đội... như Lê Lưu, Trung Trung Đĩnh, Trần Việt Tùng, Xuân Hảo, Lưu Ngọc Chiến, Minh Chuyên... Buổi tọa đàm cũng đã thu hút được nhiều cán bộ khoa học của viện tới dự. Mục đích của đề tài là muốn có cuộc nghiên cứu giữa những người làm văn chương và những người làm xã hội học, để làm nổi bật được hình tượng của người lính trở về. Các đại biểu đã nhiệt tình phát biểu, nói lên hiểu biết của mình về những gì người lính đã trải qua và mong muốn truyền những thông tin cho mọi người hiểu đúng bản chất của người lính trước kia (trong chiến tranh) và ngày nay (trong hoà bình).

Nhiều nhà văn, nhà phê bình văn học, đạo diễn phim đã phát biểu những ý kiến quý báu. Theo họ, những cuốn

truyện, những thước phim, những hình tượng nghệ thuật... dù hay đến đâu cũng chưa thể hiện được những điều phi thường về người lính đã từng dũng cảm trong chiến đấu, xả thân vì đồng đội. Tình đồng đội trong chiến tranh luôn tỏa sáng, nay trong hòa bình cũng không hề phai nhạt. Những người đồng đội trước kia luôn sát cánh chiến đấu, sống chết có nhau, nay lại là những người sẵn sàng cứu mang, giúp đỡ nhau lúc khó khăn, hoạn nạn trong cuộc sống đời thường.

Bản chất của người lính là luôn làm những việc nghĩa hiệp, nên thấy điều chướng tai gai mắt là không chịu được. Chính điều tốt đó đã cản trở một số người sống "bất nhân", nên đã gọi những người lính là những người chuyên "quậy phá".

Trong thời kinh tế thị trường, chất "lính" lần nữa lại được khẳng định. Nhiều gương chịu khó, chịu khổ, dám nghĩ dám làm, đi tiên phong trong nhiều lĩnh vực kinh tế bằng chính đôi tay và sức lực của mình.

Bên cạnh những phẩm chất kể trên, còn nhiều điều khiến chúng ta băn khoăn, ray rứt. Đó là những mất

mát quá lớn của những người lính, không chỉ bằng máu thịt của họ đã đổ xuống, mà cả đến hôm nay, đến thế hệ con cháu họ sau này, đó là hậu quả của chất độc màu da cam.

Một số ý kiến đã phê phán về sự yếu kém của điện ảnh đã đưa những thước phim chưa phản ánh đúng bản chất của người lính Việt Nam, đã lấy những hiện tượng đơn lẻ, vụn vặt, cá biệt mà khái quát lên hình tượng người lính, làm người xem hiểu sai bản chất anh hùng của họ, đó chính là sự vô ơn đối với những người đã ngã xuống. Khơi lại những gì mà những người lính đã trải qua, làm bài học cho chúng ta, cho các thế hệ mai sau, cho bạn bè trên thế giới biết về cuộc chiến tranh Việt Nam, về những người "lính Cụ Hồ".

Các đại biểu tham gia tọa đàm đều mong muốn góp sức mình vào đề tài này và đề ra kế hoạch hợp tác để đi sâu vào chủ đề "Những người lính trở về".

NGUYỄN THỊ PHƯƠNG